

ANG PAGSASALIN AT PAGSUSURI NG "BANNA COURTS LAGUNAWA"
MULA SA THE KALINGA ULLALIM TOME II

Isang Tesis
na iniiharap sa
Kaguruan ng Paaralang Graduate ng
Pamantasang Pampamahalaan ng Pangasinan
Dalubhasaan ng Edukasyon
Bayambang, Pangasinan

Bilang Bahagi ng Pagtupad
sa mga Kahingian Para sa Antas na
Master ng Sining sa Edukasyon
(Pilipino)

ni

LOLITA M. GONAYON
Pebrero, 1984

DAHON NG PAGPAPATIBAY

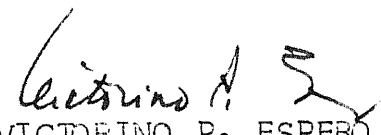
Bilang bahagi sa pangangailangan sa pagtamo ng Master of Arts in Education (PILIPINO), ang tesis na ito na pinamagatang "ANG PAGSASALIN AT PAGSUSURI NG BANNA COURTS LAGGUNAWA" MULA SA THE KALINGA ULLALIM TOME II, ay inihanda at iniharap ni LOLITA MACARAEG-CONAYON na ngayon ay itinataqubilin para sa Pangwakas na Pagsusulit na Pasalita. (Final Oral Examination).

FELIX D. RICAFORT
Tagabasa-Manumuna

ERLINDA D. REYES
Tagapayo

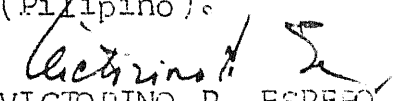
Pinagtibay ng Lupon sa Pagsusulit.

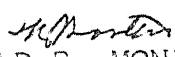

ERLINDA D. REYES
Tagapangulo

VICTORINO P. ESPERO
Kagawad

PERLA SAMSON-NELMIDA
Kagawad

Tinanggap bilang bahagi ng katuparan ng mga pangangailangan sa titulong Dalubhasa sa Sining ng Edukasyon (Pilipino).

VICTORINO P. ESPERO
Dekano, Paaralang Gradwado

TRINIDAD R. MONTERO
Dekano ng Kolehiyo, II

PASASALAMAT

Ang mananaliksik ay nagpapaabot ng buong puso't walang hanggang pasasalamat sa mga taong tumulong sa kanya upang matagumpay na maisagawa ang pag-aaral na ito.

Kay Dr. Trinidad R. Montero, Dekana ng P.S.U. sa kanyang walang sawang pagtulong at taos-pusong pagmamalasakit.

Kay Dr. Victorino P. Espero, Dekano ng Paaralang Gradwado, P.S.U. sa kanyang pagiging maunawain at matulungin sa panahon nang ang mananaliksik ay lubhang nangailangan nito.

Kay Propesor Erlinda D. Reyes, sa kanyang pagbibigay ng lakas-loob, tiyaga at tulong, sa mabisa at mahalaga niyang mungkahi sa kanyang pagwawasto at pagsusubaybay para sa pagsasagawa ng pag-aaral na ito.

Kay Propesor Felix D. Ricafort, ang kanyang mamumuna, sa mga makabuluhang tulong na ipinagkaloob niya upang maisaayos ang kabuuan ng pag-aaral na ito.

Kay Dr. Perla Samson-Melmida sa kanyang mahalagang mungkahi tungo sa ikauunlad ng pag-aaral.

Mataos ding pinasasalamatan ang maunawain at matatalinong Pansamantalang Tagamasid Pampurok ng Southern Tabuk District II, G. Candido A. Mina, ang mapagbigay na Tagamasid Pansangay ng Pilipino, Gng. Beatriz Dongui-is;

ang mapagmahal at mabait na si Gng. Elpidia Guinid, Tagamasid Pangsangay sa Pananaliksik; gayon din sa kagalang-galang G. Pedro Indunan, Tagapamahala sa Sangay ng Kalinga-Apayao sa kanyang pagtitiwala sa mananaliksik nito. Ipinaaabot din ang pasasalamat sa Direktor ng Rehiyon II, Magdalena Castillo at kay G. Pedro Balisi, Tagamasid Pangrehiyon sa agham sa kanilang pagtulong sa pagsasagawa ng mga papeles na dapat isakatuparan mula sa Rehiyon II.

Sa lahat ng mga taong kanyang nakapanayam na sina: G. Augustus Saboy, Administrative Officer ng Kalinga-Apayao; kay Castro Lammawin, Executive-Secretary sa nasabing pook; kay G. Pedro Bangao, isang retiradong guro sa Mababang Paaralan ng Taloktok na siyang umawit sa Ullalim na paksa ng pag-aaral; Kay G. Sebastian Galming ng Sangguniang Panlalawigan at mga matatanda na naninirahan sa Kalinga na di-bababa sa may limampung taong gulang.

Sa kanyang mga kaibigang "grantees" na tumulong sa kanya.

Lolita M. Gonayon
LOLITA M. GONAYON

PAGHAHANDOG

Bilang alaala sa yumaong kabiyak ng aking puso at aming mga
supling na sina: Raul, Wendell, Manuel Jr., Mabel
Rafael, Michael at Maricel na nagbigay
sa akin ng inspirasyon

at

Sa aking mapagmahal na Inay at Itay:
Placida at mga kapatid na sina: Romeo, Marvin, Ronald,
Ester, Renato, Jeremias at Imelda;

Sa aking biyenan:

Marcelina (Kalunayan) at mga hipag Pacita, Carmen at
bilas na Bonifacio;

Sa mga guro't mananaliksik na gagawa ng pagsasalin at pag-
susuri ng mga epiko upang gawing batayan sa pag-aaral
ng Wastong pag-uugali at Kagandahang-asal.

At higit sa lahat, sa ating Poong Maykapal na siyang may
kalooban na magtagumpay ang pag-aaral na ito.

ABSTRAK NG TESIS

Layunin ng pag-aaral na ito na maisalin sa Pilipino ang bahaging "Banna Courts Lagunawa" mula sa The Kalinga Ullalim, Tome II.

Sa pagsusuri ay sinagot ang mga sumusunod na katanungan:

(1) Anu-anong mga kaugaliang Kalinga ang napapaloob sa "Banna Courts Laggunawa" na mula sa The Kalinga Ullalim, Tome II ?

(2) Alin-alin sa mga kaugaliang Kalinga ang napapaloob sa Ullalim ngayon na hindi na ginaganap ?

(3) Anu-anong mabubuting kaugalian at kagandahang-asal sa Ullalim ang karapat-dapat na manatili sa kabataang Kalinga ?

Ginamit ng mananaliksik sa kanyang pagsusuri ang content analysis sa paraang sosyolohikal na pananaw tungkol sa tao't lipunang kanyang kinabibilangan at sikolohikal na pananaw tungkol sa pagtalakay ng kaisipa't damdamin at pag-uugali ng isang tao o pagpapakilala sa kanyang pakikitungo sa ibang lahi. Bukod dito ay pinag-aralan ang temang iduldulot sa nailahad na saknong upang maikintal sa isip at kilos ng mambabasa't sinumang taong may kawilihan sa pananaliksik. Pinag-aralan din ang anyo ng tula. Ginamit ng mananaliksik ang paraang ganap na tugmaan.

Ang pamamaraang ginamit sa pananaliksik ay payak

upang masagot ang mga tiyak na mga tanong. Ginamit ang di-pormal na pakikipag-usap, pagmamasid at pakikipanayam sa mga taga-kalinga na may higit na limampung taong gulang.

Ang masigasig na pagbabasa at malinaw na pag-unawa sa tinutukoy ng nilalaman ng pag-aaral ng bahaging "BANNA COURTS LAGGUNAWA" ay matiyagang isinagawa upang matalos ang gustong ipahayag ra mensahe. Ang pakikipanayam sa mga matatanda upang makuha ang mga wastong kasagutan sa mga suliraning inilahad sa pagsusuri ay isinakatuparan din.

Ang The Kalinga Ullalim, Tome II mula sa Ingles bersyon ang pinagbatayan sa balangakas ng mungkahing hanguang may paksang nilalamang "BANNA COURTS LAGGUNAWA".

Mga Natuklasan:

Ang epiko ay nagsasalaysay sa panliligaw ni Banna, isang binatang Kalinga kay Laggunawa. Sa tula ay napapaloob ang mga kaugalian ng mga Kalinga ukol sa panliligaw at sa marami pang mga bagay.

Natuklasan sa pag-aaral na karamihan sa mga pag-uugali'ng mga kabataan noon ay hindi na ginaganap sa ngayon dahil sa pakikisalamuha, pakikipagkaibigan at pakikipag-asawa hindi lamang sa mga mamamayan sa mga bayang nasa paligid kundi sa iba't ibang nasa malalayong pook na may iba't ibang pag-uugali at asal.

Ang mga kaugaliang Kalinga na hindi na ginagagawa ngayon ay ang mga sumusunod:

1. Pakikipag-ugnayan ng mga magulang sa mapapangawawa ng kanilang anak.

2. Walang kasalan

3. Paghihiganti.

4. Paninilbihan.

5. Pamumugot-ulo.

6. Pagsusuot ng mamahaling kasuotang hinabi.

7. Pag-aalay ng ikmo at bunga.

8. Paniniwala sa pamahiin.

9. Paggamit ng gayuma.

Ang mga kaugalian ng mga Kalinga na napapaloob sa "Bona Courts Laggunawa" na dapat na manatili upang mahubog sa wastong pag-uugali at kagandahang-asal ang mga kabataan ayon sa sariling pagmamasid ng mananaliksik at ayon na rin sa mga matatandang impormante sa kanyang kinapanayam na mga sumusunod:

1. Ang kaugaliang pakikiramay, pagtulong-tulungan, pakikisama't pagkakaisa ng mga kabataan.

2. Ang mggiliw na pagtanggap sa mga pananhin.

3. Pagiging matapat na kaibigan.

4. Kadakilaan ng pag-ibig.

5. Pag-ibig sa kapwa.

6. Pag-ibig at pagmamalasakit sa bayan.

Kongklusyon

Batay sa naitalang kinalabasan ng pag-aaral inilahad dito ang mga sumusunod na kongklusyon:

1. Ang mga kaugaliang Kalinga, paniniwala at dam-daming napapaloob sa epikong Ullalim "Banna Courts Laggunawa" nina Pare Francis Lambrecht at Pare Francisco Billiet ay isang salamin ng kahapon na maaring sa ngayon at bukas ay magagawa o hindi magagawa dahil sa bilis ng mga pagbabago ng anyo ng kapaligiran at sa mga pangyayaring di inaasahan.

2. Ang paksang nangingibabaw sa epiko ay ukol sa pakikipagkaibigan, pakikipagkapwa-tao, pagmamahal sa kasintahan, pagtutulong-tulungan, pagiging mabuting mamamayan, pakikiramay at walang kamatayang pagkakaisa.

3. Sa mga kaugaliang Kalinga na napapaloob sa Ullalim ay mayroon ng ginagawa o hindi na ginagawa ngayon dahil sa paglinang ng mga bagong layunin ng ating pamahalaan at implensiya ng Kanluraning edukasyon.

4. Ang mga natuklasang kaugaliang Kalinga na napapaloob sa Ullalim na karapat-dapat na manatili sa mga kabataan ay kaugnay sa layuning inaasahan ng ating pamahalaan upang malinang at maitaguyod ang pagtatatag ng bansang may isang diwa at pagkakaisa.

Rekomendasyon

Upang maitaguyod ang kaunlaran ng ating buhay sa pamamagitan ng panitikan, matapat na iminumungkahiing

mananaliksik ang mga sumusunod:

1- Dapat ipagpatuloy ang pag-aaral ng ibang bahagi ng The Kalinga Ullalim Tome I at II upang tumugon sa mga pangangailangan ng makabagong Republika ng Pilipinas.

2. Gamitin na karagdagang babasahin sa panitikang Pilipino ang tulang ito.

3. Gamiting patnubay ng mga guro ang ginawang pag-susuri upang maihambing ang iba pang epiko o tula tungo sa kabutihan at kaunlaran ng ating bansa.

4. Gamiting batayan sa pag-aaral ng kagandahang-asal at wastong pag-uugali ang mga kaugaliang Kalingang napapaloob sa Ullalim kaugnay sa mga pangangailangan ng mga makabagong kabataan.

MGA NILALAMAN

	Pahina
DAHONG PAMAGAT	i
DAHONG PAGFAPATIBAY	ii
PASASALAMAT	iii
PAGHAHANDOG	v
ABSTRACT NG TESIS	vi
MGA NILALAMAN	xi
KABANATA	
1 PANIMULA AT SALIGAN NG PAG-AARAL	
Paglalahad ng Suliranin	7
Saklaw at Delimitasyon	8
Katuturan ng mga Katawagang Ginamit	8
Pamamaraan at Kagamitang Ginamit	
Pamamaraan	11
Pinagkunan ng Datos	14
Pagtatalakay ng Datos	14
2 KAUGNAY NA PAG-AARAL AT LITERATURA . . .	16
3 MGA KAALAMAN UKOL SA LUPAING KALINGA . .	21
4 ANG PAGSUSURI NG BAHAGING "BANNA COURTS LAGGUNAWA"	
Anyo	30
Buod Ng Ullalim	35

KABANATA	Pahina
5 KAUGALIAN NG MGA KALINGA	
(1) Kaugaliang Napapaloob sa Tula . . .	40
(2) Kaugaliang Napapaloob sa Tula na Hindi na Ginaganap	49
(3) Mga Kaugaliang Dapat na Manatili sa mga Kabataan	62
6 PAGLALAGOM, KONGKLUSYON AT REKOMENDASYON	72
Paglalahom	65
Kongklusyon	71
Rekomendasyon	
TALASANGGUNIAN	
Mga Aklat	73
Mga Tesis	74
Mga Lathalaing	75
APENDIKS	
A Ang Mapa ng Kalinga	
B Ang Teksto ng Kalinga Ullalim	76
K Ang Salin ng "Banna Courts Laggunawa"	80
MAIKLING TALA NG BUHAY	108